

International
**SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL**

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:31
sssjournal.com

pp.1100-1114
ISSN:2587-1587

2019 / March / Mart
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 18/01/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 10/03/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 10.03.2019

SİVAS İLİ ZARA İLÇESİ BECEKLİ KÖYÜ HALI YASTIKLARI

CARPET PILLOWS IN BECEKLI VILLAGE OF ZARA DISTRICT OF SIVAS PROVINCE

Birnaz ER

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1301>

Reference : Er, B. (2019). "Sivas İli Zara İlçesi Beceklî Köyü Hali Yastıkları", International Social Sciences Studies Journal, 5(31): 1100-1114.

ÖZ

Dokumacılık, Anadolu'nun birçok yöresinde kendine özgü renk desen ve motifleriyle yörelerin kültürel simgesi haline gelmiştir. Sivas ili de geleneksel el dokumacılığında kendine has kimliğini oluşturan bir yerdir. Sivas ili Zara ilçesinde dokunan halı yastıklar yöredeki yaygın dokuma türleridir. Yörenin yaşam şeklinin kullanılan dokumalar üzerinde etken olduğu bir gerçektir. Evlerde bulunan geniş odaların MAKATLARLA çevrili olması ve bu sedirlerin üzerine konan halı yastıklar yöredeki zengin halı yastık dokumalarının en büyük gerekçesidir. Bu araştırmanın amacı, Sivas ili Zara ilçesi Beceklî köyünde inceleme yaparak tespit edilen halı yastıklarının motif, desen karakteri ve renk yönünden inceleyerek yörenin halı dokuma kültürü hakkında bilgi vermek ve elde edilen örnekleri belgeleyerek bu kapsamdaki araştırmalara katkı sağlamaktır. Araştırma kapsamında, Sivas halısı ile ilgili literatür taramaları yapılmıştır. Örneklerin tespiti ve yerinde incelenmesi amacıyla Zara ilçesi Beceklî köyüne gidilerek, dokuma yapan kadınlarla sözlü görüşmeler yapılmıştır. Tespit edilen halı yastıklarının fotoğrafları çekilmiş ve ürünün hangi amaçla yapıldığı, dokuma şartları, yastıkların boyutları, kullanılan iplikler ve boyamada kullanılan renkler ile yastıklarda kullanılan motif isimleri ve kompozisyon özelliklerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sivas, halı yastık, dokuma, Zara ilçesi

ABSTRACT

Weaving has become cultural symbol of culture with its own color, pattern and motifs in many parts of Anatolia. Sivas province is also a place that creates its own identity in traditional hand weaving. Carpet pillows woven in Zara district of Sivas province are the most common weaving types. It is fact that the life style of the region is effective on the used weaving. The spacious rooms in the houses are covered with sofa and the carpet pillows placed on these sofas are the biggest reason for the rich carpet weaving in the region. The reasons of this research are to investigate the motifs, pattern character and color of the reached carpets in Beceklî village of Zara district of Sivas province, to give information about the carpet weaving culture of the region and to contribute to the researches in this scope by documenting the obtained samples. In the scope of the research, literature search on the Sivas carpet weaving was made. In order to determine the samples and examine them on the district, we went to Beceklî Village of Zara district and verbal interweave were made with weaver women. So, photographs of the carpet pillows were taken, the purpose of weaved products, weaving circumstances, the measure of carpet pillows, used fibers, and the color that used in dyeing, also the name of used motifs and composition properties were held in the scope of the research.

Key words: Sivas, carpet pillows, weaving, Zara district

1. GİRİŞ

Anadolu'da halıcılık, yerleşik yaşama geçildikten sonra günlük yaşamın çok önemli bir parçası haline gelmiştir. Hayatın çok çeşitli alanlarında yaşamın sürdürülmesi kapsamında; soğuktan korunma, barınma, giyinme, taşıma, örtünme ve süslenme-süsleme gibi ihtiyaçlara karşılık bulabilmek adına, etkilendiği

uygarlıkların kültürel unsurlarını da içerisine alarak, coğrafyanın büyük bir kısmına yayılan zengin bir Anadolu dokuma kültürünün oluştuğu bilinmektedir.

Sivas ili de sahip olduğu birçok el sanatının yanı sıra dokumacılık sanatıyla da kendi sanatsal kimliğini oluşturan illerden birisidir. Ancak ilin çok göç vermesi ve buna bağlı olarak da hayvancılık faaliyetlerinin büyük oranda azalmasıyla dokumacılık sanatı günümüzde durma noktasına gelmiştir.

Tarihi Anadolu Selçuklularına kadar inen Sivas halıcılığı, teknik, desen ve dokuma tarihleri bakımından iki gruba ayrılmaktadır. İlk grup Sivas halıcılığının tarihi 13. yüzyıla dayanmaktadır ve Türk halı geleneğinde Gördes düğümüyle dokunmuş eski Sivas halılardır. Sivas çevresinde Divriği, Gürün, Kangal, Şarkışla ve Zara'da dokunan halılar Türk (Gördes) Düğüm sistemiyle Dokunmuştur. İkinci grup Sivas Halıları ise 19. Yüzyıl sonlarına doğru dokunmaya ve günümüzde de devam eden İran etkili, tek düğüm (Sine) sistemiyle dokunan halılardır (Bayraktaroğlu, 1990), (Çakmaktepe, 2011).

Sivas halısının en belirgin özelliği, tümüyle yün olması, sık dokulu ve ince havlı olmasıdır. Çözgü ipliği çok bükümlü ve ince olduğundan dm2 düşen ilmek sayısı fazladır. Desen özelliklerine göre "lalezar" , "çeşmibülbül" , "yılanlı" , "çamurlu" , "yedı dağın çiçeği" , "Sivas yıldızı" gibi isimler alır. En az 12 renk kullanılarak dokunan Sivas halılarında en çok görünen renkler lacivert, kırmızı ve tonlarıdır (Sivas İl Yıllığı, 2002), (Çakmaktepe, 2011).

Sivas halısı isminin dışında kendi karakteristik özellikleriyle tanınan ilçelerde Şarkışla, Zara, Divriği, Kangal, Altınyayla'da (Tonus) dokumacılık köklü bir sanat olarak yapılmıştır. Halen bu ilçelerde dokumacılığın ve dokumaların etkilerini görmek mümkündür. Bu bahsedilen ilçeler dışında kalan diğer ilçe ve köylerinde de dokumacılık yapılmıştır. Sivas ilçelerinde günümüzde dokunan halı örnekleri ilçelere göre değişiklik göstermektedir. Altınyayla, Şarkışla, Zara, Divriği, Kangal ilçeleri dokumaları karakteristik özelliklerini devam ettirmekte, diğer ilçeler ise benzer özellikler göstermektedir (Kaynar,2016).

Zara ilçesi Sivas'ın doğusunda bulunmakta ve kendi doğusunda Suşehri ve İmranlı, batısında Hafik, güneyinde Divriği, kuzeyinde Doğanşar ve Koyulhisar ilçeleri yer almaktadır. İlçenin Sivas merkeze uzaklığı 72 kilometredir. Topraklarının büyük bir kısmı Kızılırmak havzasındadır. 19. yüzyılda Koçgiri adıyla bilinen ve Sivas sancağına bağlı olan nahiye, daha sonra Zara adıyla kaza olmuştur (Öztürk, 2018).

2. SİVAS İLİ ZARA İLÇESİ BECEKLİ KÖYÜ HALI YASTIKLARI

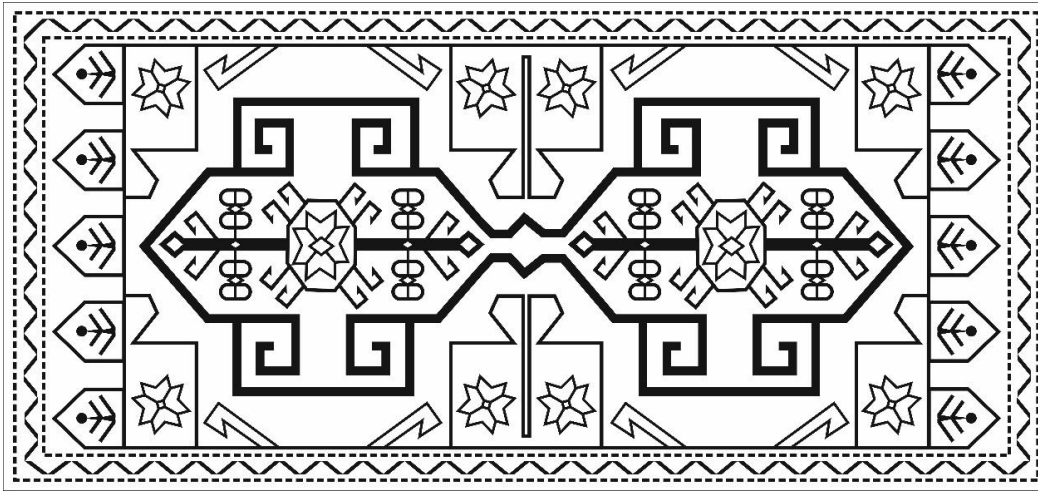
2.1. Sivas İli Zara İlçesi Beceklı Köyü Halı Yastıkları hakkında Genel Bilgi

Bu çalışma Zara ilçesi Beceklı Köyü halı yastıkların araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda Beceklı köyünde halı yastıklara sahip olan evler ziyaret edilmiştir. Araştırma kapsamındaki halı yastıkların bir kısmı da İstanbul'a göç eden köylülerin evlerinde olduğu tespit edilmiş ve ürünler fotoğraflanarak belgelenmiştir. Köy içerisinde tespit edilen halı yastıklar geçmişteki formlarıyla, makatların üzerine, insanların sırtlarını yaslamak için kullanıldıkları; ancak şehir yaşantısında ise yer yaygısı olarak kullanıldıkları tespit edilmiştir. Tespit edilen halı yastıklar ortalama 45-50 yıllık bir geçmişe sahiptirler. Halıların dokunmasında kullanılan yünler geçmişte kendi yetiştirdikleri koyunların yününden elde edildiği belirtilmiştir. Taranıp eğrilerek elde edilen yün ipler Zara ilçesinde satın alınan kök boyaarla, köylü kadınlar tarafından boyanarak halı dokumalarda kullanılmıştır (Er, 2018). Maalesef küçükbaş hayvancılığın artık yapılmadığı ve verdiği yoğun göçlerle nüfus sayısını kış aylarında 10 haneye indirgeyen Beceklı Köyünde dokumacılık tamamen durmuş bir noktadadır. Bu nedenle tespit edilebilen dokumalar yaklaşık 45-50 yıl önce köylü kadınlar tarafından dokunan ve günümüze kadar gelebilen 12 adet halı yastık ile sınırlanmaktadır.

Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastıkların boyutu genellikle 63x110 cm'dir. Hav yüksekliği 0,5 cm olan kaba dokumalardır. Köy evlerinde yaygın olan makatların üzerinde otururken sırtlarını dayamak için yapılan yastık halıların içleri samanla doldurulduğu köylü kadınlar tarafından belirtilmiştir. Kış aylarında yoğun kar yağışı nedeniyle evlerde vakitlerini değerlendirmek üzere dokuma yaptıklarını belirten Beceklı Köyü kadınları, sonbahar aylarında iplerini boyadıklarını, hazırladıklarını ve kullandıkları desenlerini birbirlerinden görerek ve yardımlaşarak edindiklerini belirtmişlerdir. Kadınlar desen şemaları yerine birbirlerinden aldıkları örnekleri kullanarak dokumalarını gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir (Keleş, 2018; Yaşar, 2018).

Sivas ili Zara ilçesi Beceklı Köyü halı yastıklarına kompozisyon ve motif özellikleri açısından bakıldığında geometrik bir üslubun hakim olduğu görülmektedir. Kompozisyon özelliği bakımından geometrik karakterli olan halı yastıklarda motiflerin genellikle altıgen veya sekizgen formulu olduğu

görülmüştür. Altıgen veya sekizgen olan geometrik formun içinde dokumanın göbeğini oluşturan ana motifler iç içe geçmiş şekildedir ve yörede buna “göl” adı verilmektedir. Zeminde kalan boşluklarda ise genellikle çarkifelek, çengel, tarak, su yolu ve muska formundaki nazar motifleri kullanılmıştır. Halı yastıkların bordür kısımları genellikle zemini çevreleyen tek bir bordürden oluşmaktadır. Bordürlerin içlerinde çarkifelek, çiçek motifleri veya geometrik formlu muska motifleri yer almaktadır. Yörede bordür kısmındaki desenlendirmeye “nik” adı verilmektedir. Halı yastığın merkezine yerleştirilen motiflerin genellikle büyük ve belirgin olduğu görülmektedir. Zemin renginde genellikle bordo, kırmızı, gri, sarı, taba, pembe gibi renklerin hakim olduğu görülmektedir. Çözücü pamuk ipliği olan halı yastıklar % 100 yün ipliğinden ahşap sarmalı tezgahlarda, hav yüksekliği 0,5 cm olan yani kalın dokumalardır. Halı yastıklar genel olarak bir bordürün içinde merkeze yerleştirilen motiflerle dokunan göbekli halılardır. Damga/ im, çarkifelek, muska, çiçek, motifi, sandık, yıldız, tarak, ay ve yıldız, hayat ağacı, saçbağı, çengel, muska şeklindeki göz motifi, pıtrak ve koçboynuzu motifleri halı yastıklarda kullanılan temel motiflerdir (Keleş, 2018; Yaşar, 2018).

Fotoğraf 1. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

Fotoğraf 1a

Fotoğraf 1b

Fotoğraf 1c

Fotoğraf 1d

Fotoğraf 1e

Fotoğraf 1f

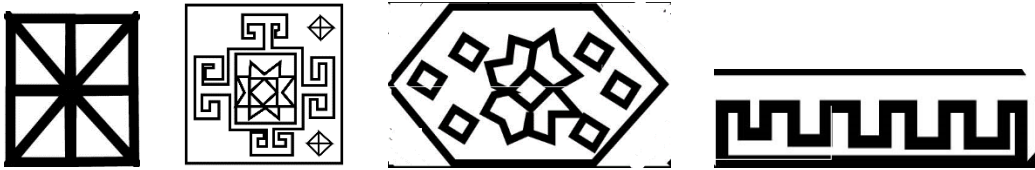
Fotoğraf 1’de 20-07-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde bulunan halı yastık örneği bulunmaktadır. Dokuma Hanım Yaşar tarafından halı yastık olarak dokunmuştur. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm’dir. Dokumada sarı, beyaz, siyah, kahverengi, gri, yeşil, mor, turuncu, turkuaz ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm’dir. Halı yastığın kompozisyonu bir adet dar bordürden oluşmaktadır ve bordürün içerisinde su yolu motifi bulunmaktadır. Dokumanın orta zemini Damga/ im motifinin (Fotoğraf 1a) simetrik olarak tekrar edilmesinden oluşmuştur.

Halı yastıktaki desen kompozisyonunda motifler yoğun olarak kullanılmıştır. Damga motifinin göbek kısmında, sekizgen formun içinde yıldız motifi (Fotoğraf 1b) bulunmaktadır. Yıldız motifi (Fotoğraf 2c) aynı zamanda halı yastığın uç kısımlarında ve orta kısmında farklı renklerle tekrar kullanılmıştır. Sekizgen formun kenarlarında koçboynuzu ve ayrıca uç kısımlarında eli belinde motifi (Fotoğraf 1d) yer almaktadır. Geometrik karakterli formu bordürden ayıran kısımda, muska motifi tekrar halinde (Fotoğraf 1e) kullanılmıştır. Halı yastığın ince bordüründe ise su yolu motifi (Fotoğraf 1f) kullanılmıştır.

Fotoğraf 2. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

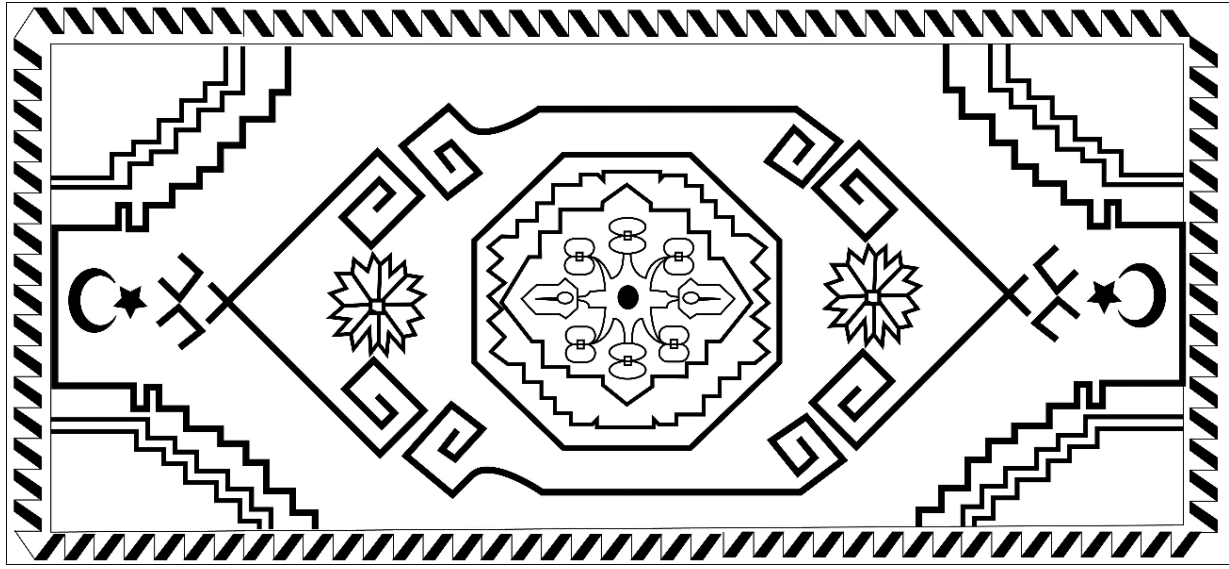
Fotoğraf 2a

Fotoğraf 2b

Fotoğraf 2c

Fotoğraf 2d

Fotoğraf 2'de 20-07-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde bulunan halı yastık örneği bulunmaktadır. Dokuma Hanım Yaşar tarafından halı yastık olarak dokunmuştur. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada sarı, beyaz, siyah, pembe, gri, yeşil, mor, turuncu ve turkuaz renkleri kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu bir adet geniş bordürden oluşmaktadır ve bordürü içerisinde çarkıfelek motifinin (Fotoğraf 2a) tekrarından oluşan bir devamlılık bulunmaktadır. Dokuma geometrik formlardan oluşmaktadır. Halı yastığın orta zemininde kare formu ve karenin her iki yanında ise sekizgen form bulunmaktadır. Sandık motifini simgeleyen kare formun içerisinde damga/im motifi ve onun da içerisinde yıldız motifi (Fotoğraf 2b) bulunmaktadır. Bu formlar bordürden ikinci bir ince bordür denilebilecek çizgiyle ayrılmaktadır. Geometrik motiflerin merkezindeki sekizgen formun içinde çarkıfelek motifi, altıgen karakterli formun içerisinde (Fotoğraf 2c) bulunmaktadır. Sekizgen motifin kenarlarına ise tarak motifi (Fotoğraf 2d) yerleştirilmiştir.

Fotoğraf 3. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

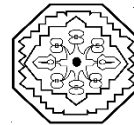
Fotoğraf 3a

Fotoğraf 3b

Fotoğraf 3c

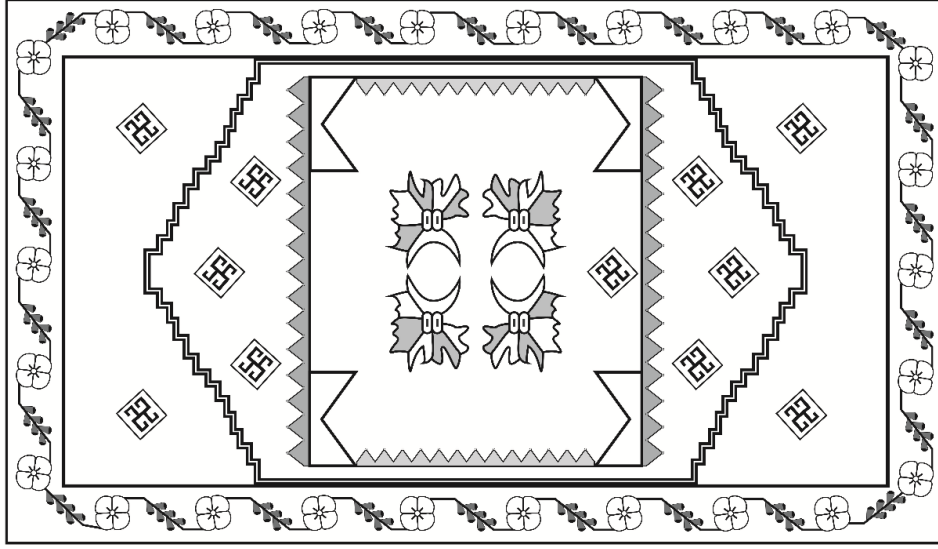
Fotoğraf 3d

Fotoğraf 3e

Fotoğraf 3 20-07-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde bulunan halı yastık örneğini oluşturmaktadır. Dokuma Hanım Yaşar tarafından halı yastık olarak dokunmuştur. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada bordo, sarı, beyaz, siyah, pembe, gri, turuncu ve kahverengi gibi renkler kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu geometrik karakterli altıgen formdan oluşmaktadır. Formun kenarlarında koçboynuzu motifleri (Fotoğraf 3a) bulunmaktadır. Altıgen formun her iki ucunda Türk bayrağını simgelemek amacıyla ay ve yıldız motifleri (Fotoğraf 3b) bulunmaktadır. Halının kenarında dar bordür içerisinde suyolu motifleri (Fotoğraf 3c) bulunmaktadır. Suyolu motifleri ayrıca halıya altıgen formu vermek üzere köşelerde suyolu şeklinde tekrarlarla kullanılmıştır. Altıgen karakterli motifin içerisinde sekizgen motifleri ve onun da içerisinde hayat ağacı motifleri (Fotoğraf 3d) bulunmaktadır. Sekizgen formunun her iki ucunda yıldız motifleri (Fotoğraf 3e) yer almaktadır.

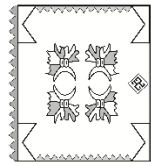

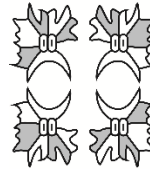
Fotoğraf 4. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

Fotoğraf 4a

Fotoğraf 4b

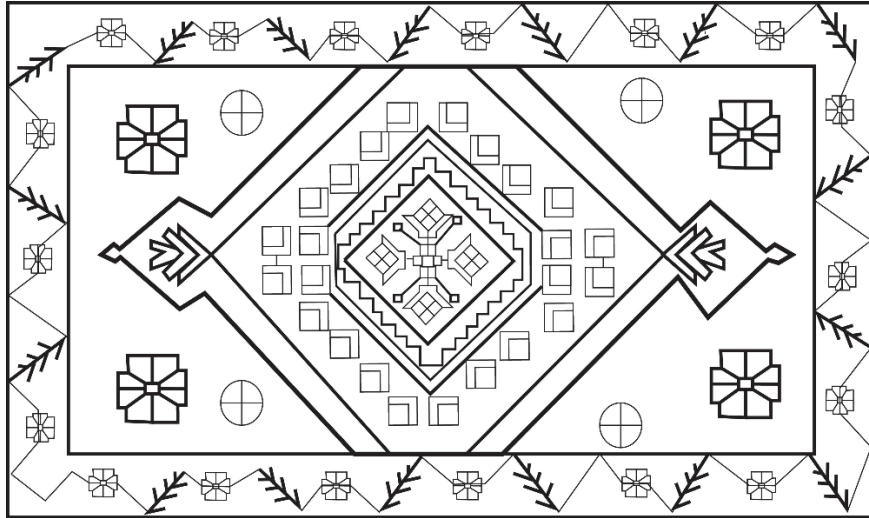

Fotoğraf 4c

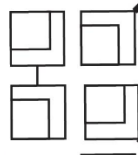

Fotoğraf 4d

Fotoğraf 4 28-09-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde dokunan halı yastık ve İstanbul'da yaşayan Hanife Er'e aittir. Şehir hayatında halı yastığını yer yaygısı olarak kullanmaktadır. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada bordo, sarı, beyaz, siyah, pembe, gri, yeşil, mor, turuncu, kahverengi ve mavi renkler ile bunların tonları kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu geometrik karakterli altıgen formdan oluşmaktadır. Halının bordüründe stilize bahar dalı şeklinde bitkisel motifler (Fotoğraf 4a) bulunmaktadır. Altıgen formun merkezinde sandık motifi (Fotoğraf 4b) ve sandık motifinin içerisinde stilize bitkisel motif (Fotoğraf 4c) bulunmaktadır. Stilize çiçekler simetrik olarak yerleştirildiğinden yaprak kısımları hilal şeklindedir. Altıgen şeklin dış tarafında ve iç tarafında çengel motifleri (Fotoğraf 4d) yer almaktadır. Altıgen motifin uç kısımlarında su yolu motifi bulunmaktadır.

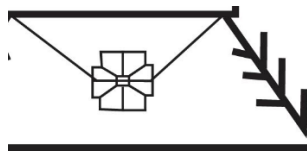
Fotoğraf 5. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

Fotoğraf 5a

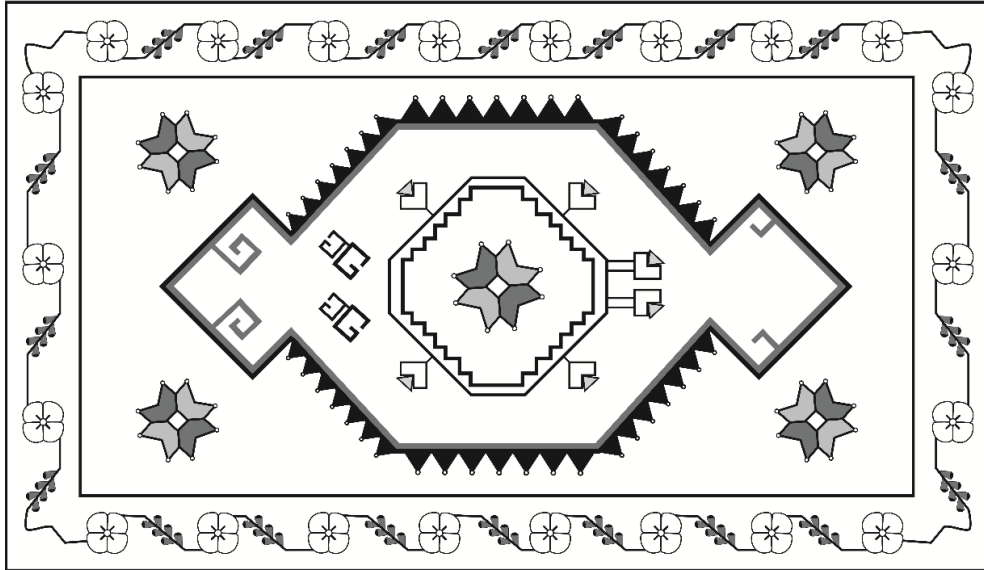
Fotoğraf 5b

Fotoğraf 5c

Fotoğraf 5 28-09-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde dokunan halı yastık ve İstanbul'da yaşayan Hanife Er'e aittir. Şehir hayatında halı yastığını yer yaygısı olarak kullanmaktadır. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada bordo, sarı, beyaz, siyah, pembe, turkuaz, mor, turuncu ve mavi renkler ile bunların tonları kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu geometrik karakterli iç içe yerleştirilen baklava dilimi şeklinden oluşmaktadır. Baklava diliminin etrafı birbirinden farklı renklerle dokunmuş muska şeklindeki göz motifiyle (Fotoğraf 5a) bezenmiştir. Halının göbek kısmında ise göz motifleri stilize edilerek çiçek şeklinde (Fotoğraf 5b) simetrik olarak kullanılmıştır. Halı yastığın tek olan ince bordüründe ise çiçek motifi (Fotoğraf c) kullanılmıştır.

Fotoğraf 6. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

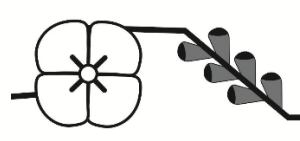
Fotoğraf 6a

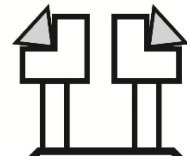
Fotoğraf 6b

Fotoğraf 6c

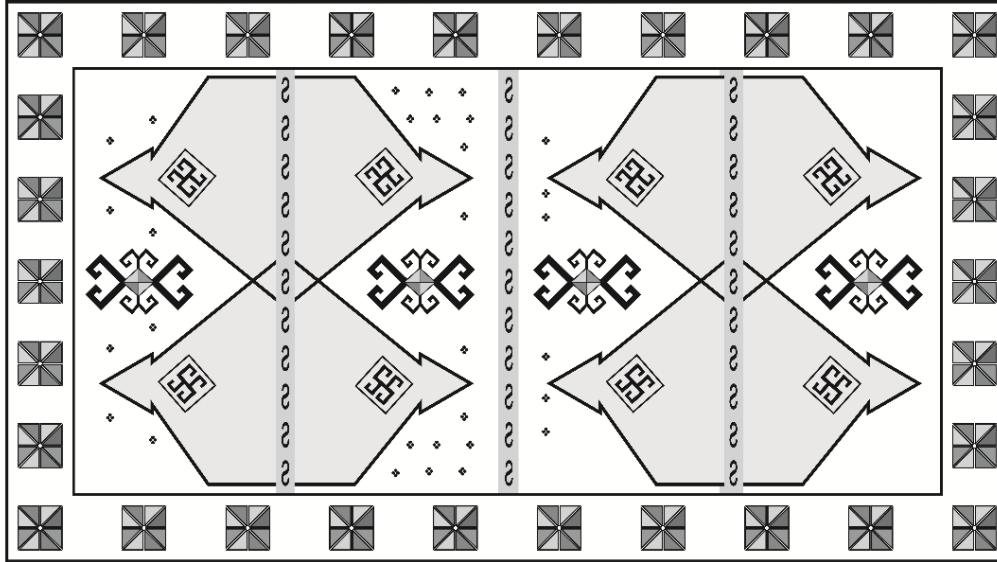
Fotoğraf 6d

Fotoğraf 6e

Fotoğraf 6 28-09-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde dokunan halı yastık ve İstanbul'da yaşayan Hanife Er'e aittir. Şehir hayatında halı yastığını yer yaygısı olarak kullanmaktadır. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada bordo, sarı, beyaz, siyah, pembe, yeşil, mor, turkuaz ve mavi renkler ile bunların tonları kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu geometrik karakterli altıgen şeklinden oluşmaktadır. Altıgen şeklinin uç kısımlarında koçboynuzu motifi (Fotoğraf 6a) ile hemen altında sırt sırta değmiş çengel motifleri (Fotoğraf 6b) bulunmaktadır. Yıldız motifi (Fotoğraf 6c) halının dört köşesine de aynı boyutlarda olmak üzere yerleştirilmiştir. Halı yastığın orta kısmında sekizgen motifi ve içerisinde yıldız motifi bulunmaktadır. Sekizgen motifin kenarında çiçek motifi (Fotoğraf 6d) ile ince bir bordür dokunmuştur. Ayrıca sekizgen motifinin etrafı üç farklı renkte dokunmuş muska şeklindeki göz motifleriyle (Fotoğraf 6e) bezenmiştir.

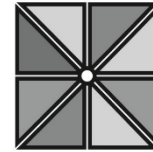
Fotoğraf 7. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

Fotoğraf 7a

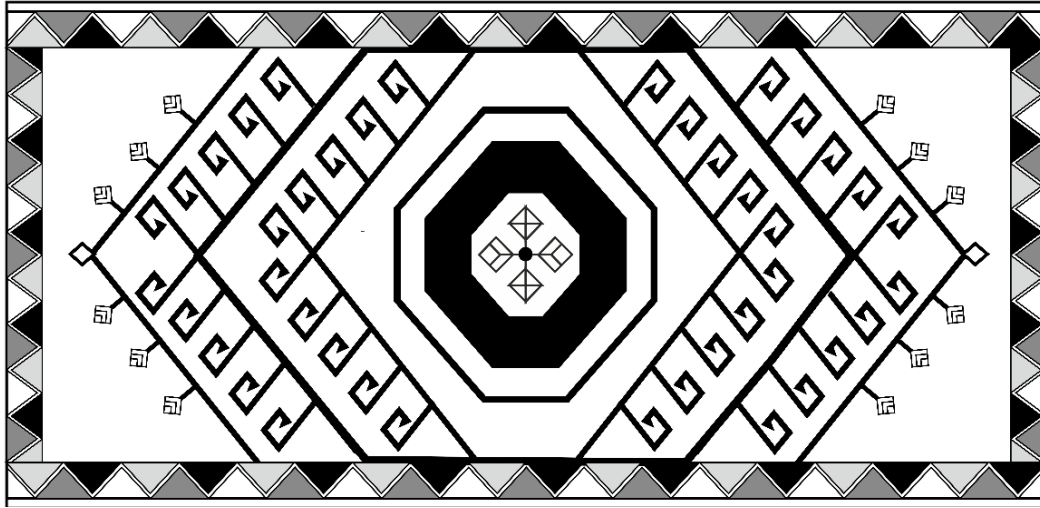

Fotoğraf 7b

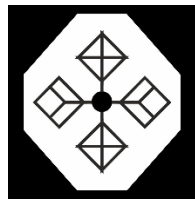

Fotoğraf 7c

Fotoğraf 7 28-09-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde dokunan halı yastık ve İstanbul'da yaşayan Hanife Er'e aittir. Şehir hayatında halı yastığını yer yaygısı olarak kullanmaktadır. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada bordo, sarı, siyah, pembe, gri, yeşil, mor ve turuncu renkler ile bunların tonları kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu geometrik karakterli desenlerin simetrik bir biçimde yerleştirilmesinden oluşmaktadır. Geometrik karakterli altıgenler birbirleriyle kesilmiş ve ortasında ince bir bordür şeklinde çengel motifiyle (Fotoğraf 7a) suyolu şeklinde bezenmiştir. Halının yüzeyinde bereket sembolleri ve ayrıca koçboynuzu motifleri de (Fotoğraf 7b) yer almaktadır. Halı yastığın bordürü çarkıfelek motifinin (Fotoğraf 7c) tekrarından oluşmaktadır.

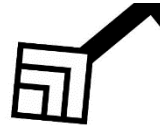
Fotoğraf 8. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

Fotoğraf 8a

Fotoğraf 8b

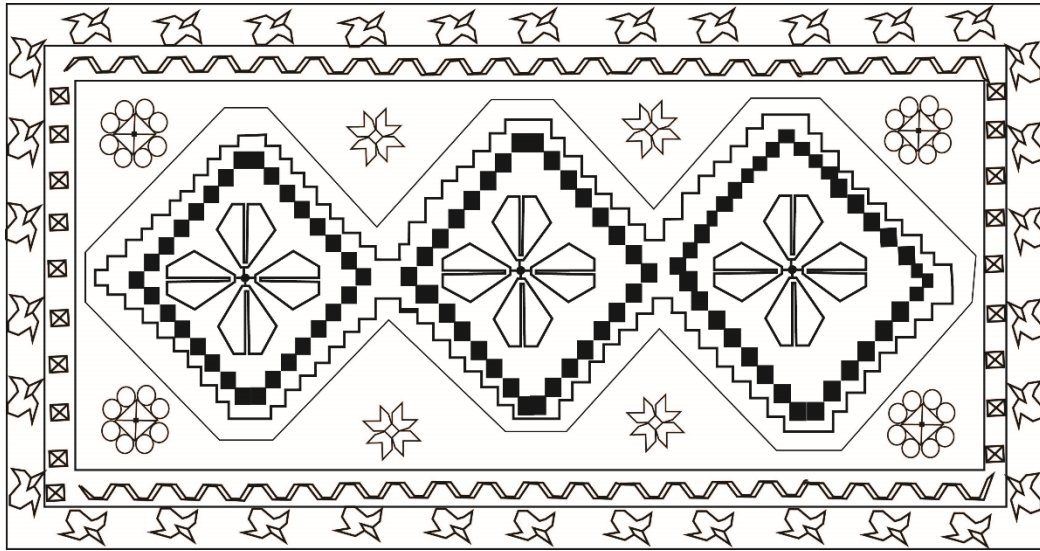
Fotoğraf 8c

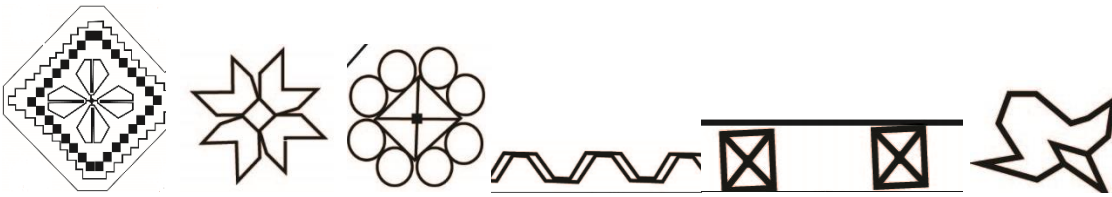
Fotoğraf 8d

Fotoğraf 8 28-09-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde dokunan halı yastık ve İstanbul'da yaşayan Hanife Er'e aittir. Şehir hayatında halı yastığını yer yaygısı olarak kullanmaktadır. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada bordo, sarı, kırmızı, beyaz, siyah, turkuaz, pembe, gri, yeşil, mor, turuncu ve mavi renkler ile bunların tonları kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu iç içe yerleştirilen sekizgen motifinden oluşmaktadır. Motifin göbek kısmında Goncagül motifleri (Fotoğraf 8a) simetrik olarak yerleştirilmiştir. İç kesimlerdeki sekizgen formlar akrep motifleriyle (Fotoğraf 8b) ve formun en dışında ise göz motifleriyle (Fotoğraf 8c) sekizgen form bezenmiştir. Halı yastığın bordürü ise muska motiflerinden (Fotoğraf 8d) oluşmaktadır.

Fotoğraf 9. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

Fotoğraf 9a

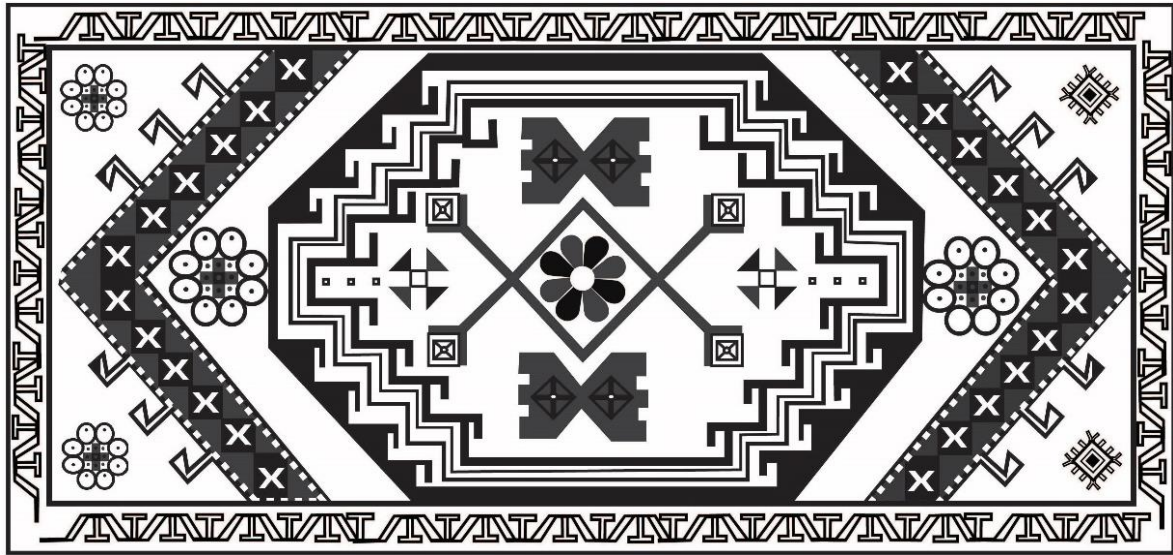
Fotoğraf 9b

Fotoğraf 9c

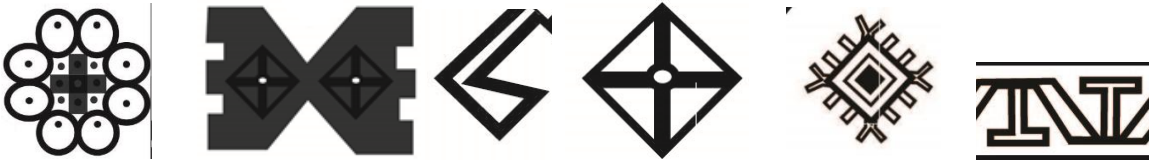
Fotoğraf 9d

Fotoğraf 9e

Fotoğraf 9 20-07-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde dokunan halı yastık Sırma Keleş'e aittir. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada bordo, turuncu, krem, sarı, kırmızı, siyah, gri, yeşil ve turuncu renkler ile bunların tonları kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu birbirini takip eden üç adet sekizgen motifin tekrardan oluşmaktadır. Motifin göbek kısmında muska motifleri karşılıklı olarak yıldız şeklinde (Fotoğraf 9a) yerleştirilmiştir. Sekizgen formun içi suyolu motifleri ile bezenmiştir. Yastığın zemininde dörder adet yıldız motifi (Fotoğraf 9b) ile çiçek motifi (Fotoğraf 9c) bulunmaktadır. Halı yastık iki adet dar bordürden oluşmaktadır. İçteki bordür suyolu motifi (Fotoğraf 9d) ve göz motifiyle bezeliyken, dıştaki bordür ise çiçek (Fotoğraf 9e) motifiyle bezelidir.

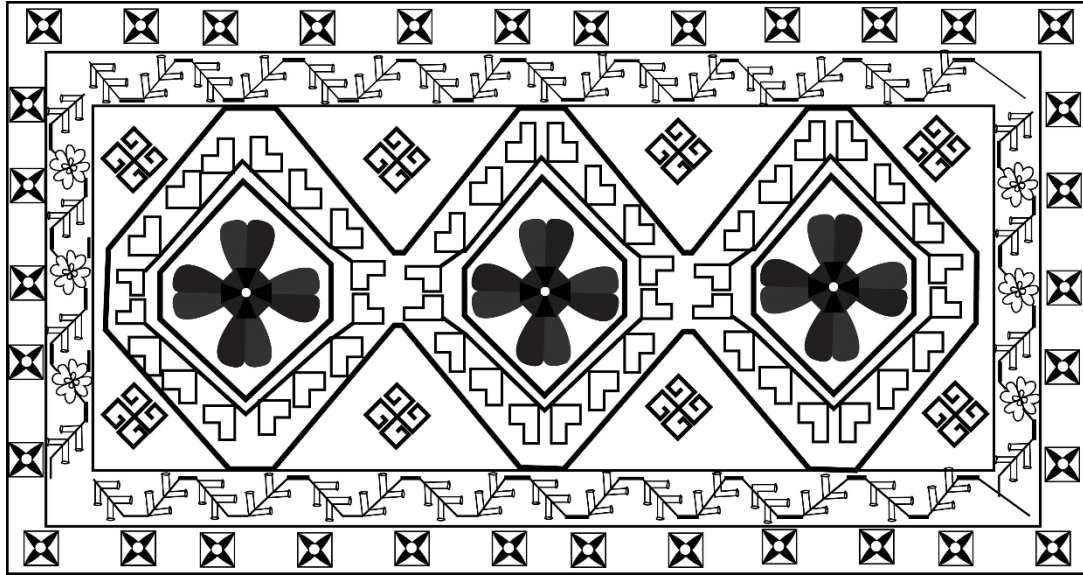
Fotoğraf 10. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

Fotoğraf 10a Fotoğraf 10b Fotoğraf 10c Fotoğraf 10d Fotoğraf 10e Fotoğraf 10f

Fotoğraf 10 20-07-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde dokunan halı yastık Sırma Keleş'e aittir. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada bordo, turuncu, krem, sarı, kırmızı, beyaz, siyah, pembe, gri ve turuncu renkler ile bunların tonları kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu iç içe yerleştirilen altıgen motifinden oluşmaktadır. İç kısımdaki altıgen motifin uç kısımlarında çiçek motifleri (Fotoğraf 10a) yer almaktadır. Motifin orta kısmında saç bağı motifleri (Fotoğraf 10b)karşılıklı olarak yerleştirilmiştir. Altıgen formun dış kenarlarında kurt izi (Fotoğraf 10c) ve iç kısmı göz motifiyile(Fotoğraf 10d) bezenmiştir. Yastığın zemininde, altıgen formun en dış kısmında iki adet pıtrak motifi (Fotoğraf 10e) ile iki adet çiçek motifi bulunmaktadır. Halı damga motifi (Fotoğraf 10f) ile bezenmiş bir adet dar bordürden oluşmaktadır.

Fotoğraf. 11 Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

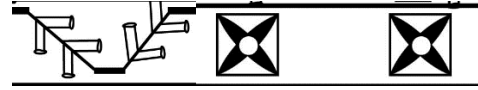
Fotoğraf 11a

Fotoğraf 11b

Fotoğraf 11c

Fotoğraf 11d

Fotoğraf 11 20-07-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Beekli Köyünde dokunan halı yastık Sırma Keleş'e aittir. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada bordo, turuncu, krem, sarı, kırmızı, beyaz, siyah, pembe, gri, yeşil, mavi, turuncu ve krem renkleri ile bunların tonları kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu birbirini takip eden üç adet sekizgen motifin tekrarından oluşmaktadır. Motifin orta kısmında yani göbek kısmında çiçek motif (Fotoğraf 11a) bulunmaktadır. Sekizgen formun içindeki çiçek motifinin kenarlarında göz motifleri (Fotoğraf 11b) bulunmaktadır. Yastığın zemininde çengel motif (Fotoğraf 11c) bulunmaktadır. Halı yastık iki adet bordürden oluşmaktadır. İçteki bordür bahar dalı motif iken dıştaki bordür ise (Fotoğraf 11d) göz motiflidir.

Fotoğraf 12. Halı yastık ve çizimi (Er 2018)

Fotoğraf 12a

Fotoğraf 12b

Fotoğraf 12c

Fotoğraf 12d

Fotoğraf 12 20-07-2018 tarihinde Sivas İli Zara İlçesi Becekli Köyünde dokunan halı yastık Sırma Keleş'e aittir. Yün iplikle, Türk düğümü tekniği ile dokunan halı yastığın boyutu 63x110 cm'dir. Dokumada kahverengi, bordo, turuncu, krem, sarı, kırmızı, beyaz, siyah, pembe, gri ve turuncu renkler ile bunların tonları kullanılmıştır. Hav yüksekliği 0,5 cm'dir. Halı yastığın kompozisyonu iç içe geçen altıgen motifinden oluşmaktadır. İç kısımdaki altıgen motifin uç kısımlarında çiçek motifi (Fotoğraf 12a) yer almaktadır. Motifin göbek kısmında koçboynuzu motifi (Fotoğraf 12b) ve onun dış kısmında sırasıyla göz, çiçek ve kelebek motifleri (Fotoğraf 12c) bulunmaktadır. Altıgen formun dış kenarlarında kurt izi motifleri (Fotoğraf 12d) sarı ve bordo renklerinde yer almaktadır. En dıştaki altıgen form, kenarlarında kurt izi ve iç kısmı göz motifiyle bezenmiştir. Halı yastık kurt izi motifi (Fotoğraf 12d) ile bezenmiş bir adet dar bordürden oluşmaktadır.

3. SONUÇ

Sivas ili coğrafi konumu sayesinde birçok uygarlıkla etkileşim durumunda kalarak zengin sanatsal ve kültürel birikimini oluşturmuştur. Bu birikim sayesinde Sivas ili dokumacılık sanatının önemli bir merkezi haline gelmiş ve dokumalardaki renk, teknik ve desenlerle Anadolu kültürünün izlerini yansıtmaktadır.

Sivas ilinde, Divriği, Zara, Şarkışla, Gürün, Kangal ve Altınayla (Tonus) ilçeleri önemli halı dokuma merkezleridir; ancak diğer yörelerde dokunan halılar karakteristik olarak bu ilçelerin özelliklerini taşımaktadır. Bu ilçelerde dokunan halılar Türk düğüm sistemiyle dokunan çözümlü pamuk olan, çok bükümlü ve ince olmasından dolayı dm^2 deki ilmek sayısı fazladır.

Köyün büyük bir bölümünün göç etmesi ve küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinin bitmiş olmasından dolayı yörede artık dokuma yapılamamaktadır. Tespit edilen halılar yaklaşık olarak 45-50 yıllık bir geçmişe sahiptir. 63x110 cm boyutundaki yastık halılar tamamen yün ipliği ile dokunmuştur. Görüşme yapılan kişiler, eskiden sadece kış aylarında halıların kadınlar tarafından birbirleriyle yardımlaşma şeklinde dokunduğunu ve yün ipliklerin boyanması işlemlerini ise sonbaharda yaptıklarını belirtmişlerdir. Yastık halıların tamamen kendi ev ihtiyaçları kapsamında veya kendi kızlarına çeyiz hediyesi olarak dokunulduğu da belirtilmiştir. Araştırma kapsamında İstanbul ilinde tespit edilen dokumalar, şehirleşme sonucunda beraberlerinde getirdikleri ve yer yaygısı veya paspas niteliğinde kullanılmaktadır.

Dokumlarda kullanılan renkler yaygın olarak, bordo, kahverengi, sarı, taba, gri, mor, mavi, devetüyü, beyaz, turkuaz, turuncu, yeşil ve siyah gibi renklerle birlikte tonları da kullanılmıştır. Becekli köyü halı yastıkları kompozisyon ve motif özellikleri bakımından incelendiğinde, genellikle geometrik bir üslubun hâkim olduğu görülmüştür. Altıgen karakterli formlar ve sekizgenler iç içe geçmiş şekilde dokunmuştur. Dokumanın “göl” diye nitelendirilen göbek motifi genellikle geometrik karakterli formun içerisine yerleştirilmektedir. Bu nedenle halılara göbekli halı olarak tabir edilebilmektedir. Zeminde kalan boşluklara ise çarkifelek, yıldız, çengel, nazar, göz, muska ve tarak gibi motifler yerleştirilmiştir. Yastık halılar genellikle tek bir bordürden meydana gelmektedir. Dokumada kullanılan motifler genellikle büyük ve bilginidir. Bordürlerin içleri, ise “nik “ adı verdikleri çarkifelek, yıldız, çiçek motifleri veya muska motifleri ile dokunmuştur. Ayrıca saç bağı, pıtrak, bahar dalı, göz, kurt izi, damga/ im, çarkifelek, muska, çiçek, motifi, sandık, yıldız, tarak, ay ve yıldız, hayat ağacı, sandık, çengel, muska şeklindeki göz motifiyle koçboynuzu motifleri halı yastıklarda kullanılan temel motiflerdir.

KAYNAKÇA

AYDIN, Ö. (2013). Sivas Halıları. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 37-49.

BAYRAKTAROĞLU, Suzan (1990). Sivas Halıları. *Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Dergisi*, 6 (Sivas Özel Sayısı), 25-29.

ÇAKMAKTEPE, M.F. (2011). *Sivas İli Merkez Ve Bazı İlçelerinde Bulunan Tülü Dokumaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Selçuk Üniversitesi, Konya.

ÇETİN, Y. (2017). Yöre Özellikleri İle Iğdır Halı Yastıkları. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 293-310.

KARAKELLE, A., & KAYABAŞI, N. (2018). Hatay/Reyhanlı Kilimlerinde Bulunan Yaşam İle İlgili Motifler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2633-2646.

KAYNAR, H. (2016). *Sivas Halılarının Desen Ve Renk Özelliklerinin İncelenerek Online Katalog Hazırlanması (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Ankara Üniversitesi, Ankara.

KAYNAR, H., & TONUS, E. (2016). Altınyayla (Tonus) İlçesi Halı Örneklerinin Motif. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 249-282.

KILIÇARSLAN , H., & ETİKAN, S. (2018). Yalvaç Yöresi Torba Dokumaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 383-391.

KILIÇARSLAN, H. (2017). Malatya İli Darende İlçesi Gökderen Köyünde Kullanılan Yastık Halı Dokumalar. *Idil Dergisi*, 2119-2137.

ÖZTÜRK , M. (2018). *Anadolu Aleviliğinde Ocaklar Ve Baba Mansur Ocağı'nın İnançsal Müzik Pratikleri Sivas-Zara Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Mimarınan Güzelsanatlar Universtesi, İstanbul.

SİVAS İL YILLIĞI (2002). Sivas Valiliği, Sivas: Devran Matbaası.

SUBAŞI, E. (2006). *Sivas İli Divriği, Hafik Ve Zara Yöresi Kilimleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Yüzüncüyıl Üniversitesi, Van.

Kaynak Kişiler

Sırma Keleş, Kişisel Görüşme, 20 Temmuz 2018, Becekli Köyü Yastık Halıları, Becekli Köyü.

Hanife Er, Kişisel Görüşme, 28 Eylül 2018, Becekli Köyü Yastık Halıları, İstanbul.

Hanım Yaşar, Kişisel Görüşme, 20 Temmuz 2018, Becekli Köyü Yastık Halıları, Becekli Köyü.